

VINCLES

Feliu Formosa

Pròleg de Maria Enrich

TAULA

7 Una presentació

17	I
19	II
21	III
23	IV
25	V
27	VI
29	VII
31	VIII
33	IX
35	X
37	XI
39	XII
41	XIII
43	XIV
45	XV
47	XVI
49	XVII
51	XVIII
53	XIX
55	XX
57	XXI

59	XXII
61	XXIII
63	XXIV
65	XXV
67	XXVI
69	XXVII
71	XXVIII
73	XXIX
75	XXX
77	XXXI
79	XXXII
83	Endreça
85	Nota de l'autor

UNA PRESENTACIÓ

—La poesia m’ha abandonat.

Aquesta és la resposta que Feliu Formosa donava fa uns anys quan li preguntaven si estava escrivint poesia. Però potser és una resposta massa contundent si ens atenim als fets, o sigui a la cronologia de les seves publicacions. Repassem: el 2009 apareixen els haikus de *La pedra insòlita* per acompanyar les fotografies que l’Anna Vila va fer a les pedres pintades per la seva filla Sandra. I el 2019 el Feliu torna a la poesia, també de circumstàncies, per acompanyar les obres de la ceramista Eulàlia Sayrach en el llibre *Del foc al vers*. Entre aquestes dues obres col·lectives han passat deu anys. Deu anys de silenci creatiu que ens permeten de preguntar-nos si la poesia l’havia abandonat o només s’havia allunyat una mica d’ell. A partir del 2019, quan reprèn el llenguatge del vers, la poesia s’ha mantingut fidel al seu costat. El resultat? *L’incert encontre* (2020), *Ah, sí? Poemes del confinament* (2022), *El temps sofert* (2023) i *El quadern groc* (2025).

I ara, *Vincles*. Un conjunt de trenta-dos poemes i una endreça final. Són poemes de versos hexasil·làbics, de discurs lent, marcats per les llargues frases que els componen que s’encavalquen d’un vers a l’altre i que demanen de ser dits a poc a poc. Atenció, «poemes per ser dits i no pas

recitats», ens aclariria el Feliu amb el seu saber d'home de teatre. En fer-ho així, sentirem la música que produeix la distribució estratègica dels accents, reforçada per algunes rimes ocasionals. També és important de respectar les dues estructures que els sostenen, la sintàctica i la versal. En fer-ho, percebrem la petita gran diferència que el vers de sis síl·labes té respecte a l'heptasíl·lab. La síl·laba que té de menys ens trenca el ritme que la poesia popular ens ha gravat des de sempre en el nostre subconscient col·lectiu i el converteix en un vers ben diferent. Quina lleugeresa, quina altra cadència rítmica aconseguix la manca d'aquesta síl·laba!

Segons explica el mateix Feliu, aquests poemes són els de temàtica més personal després dels de *Cançoner*, el recull que va publicar el 1976 arran de la mort, en plena joventut, de la seva primera esposa, Maria Plans. Efectivament, escrits des de la residència de Sant Llàtzer de Terrassa on viu actualment, els poemes són un testimoniatge, d'una banda, del seu ara i aquí, i, de l'altra, d'alguns records de moments viscuts en la seva joventut. Ens ho diu al poema VI quan es compara a l'ocell negre que cerca aliment en la gespa del claustre. Ell també fa la seva «recerca / constant de nous motius / per sobreviure. I vaig / picotejant arreu».

Com acabem de dir, el poeta troba aquests motius per sobreviure en el passat: «El passat em demana / que doni

pas a uns versos / que mai no sé si em salven». Hi retorna per reviuire moments del curs 1959/60 durant el doctorat que va fer a Heidelberg, on es va definir el seu futur professional de traductor. De la ciutat alemanya n'evoca les classes que impartia un cop a la setmana a l'aula magna de la universitat, un espai barroc que imposa per la seva solemnitat i que devia imposar al jove professor; també, les lectures que li acompanyen la solitud, els passeigs pel Philosophenweg i pels carrers de la ciutat. Torí i Trieste són dues ciutats més que el Feliu estima i a les quals dedica dos poemes. En d'altres, el passat és també temps de dolor, enyor i penediment quan recorda la seva estimada Mari.

En altres poemes, parla una i altra vegada del seu moment actual. Quin sentit li té la vida, ara que és vell i conviu amb persones que no fan res més que esperar la mort? Malgrat ser conscient que el temps se li acaba, ell necessita que cada dia, potser ara més que mai, li tingui un sentit. I busca, busca incansablement «amb l'actitud / d'aquell que no es resigna». La resposta, una resposta que ja ens la podríem esperar, la troba en la paraula. La paraula creativa i també la paraula com a eina de la seva professió de traductor. Per això al Feliu li agrada dir que ell no es jubilarà mai, perquè «viure és traduir / i traduir és viure».

El passat. La paraula. També els amics.

—Quan vindreu?

Aquesta és la pregunta que sovint tanca les converses telefòniques amb el Feliu. Una manera de dir que els amics li som importants, podríem dir imprescindibles? En deixa constància en força poemes. El que dedica a l'amic ja desaparegut Àlex Susanna; a les companyes de l'Institut del Teatre, la Mònica i la Marta, i la Cris que va descobrir fa molts anys darrere el personatge de la Mariagneta, quan ella, molt jove, es va estrenar com a actriu a *Misteri de dolor* d'Adrià Gual.

I encara «com una descoberta / constant, inesperada», l'amor. L'amor, l'enamorament, que el trasbalsa i el du cap a noves sensacions, viscut des de la plena consciència de l'edat i alhora amb tota la força que li reclama. Un amor que s'imposa i al qual el món es rendeix: «i sempre amb el desig / de veure't apropar-te / sobre un marc que em semblava / pensat per esperar-te».

Cap al final del llibre, trobem dos poemes plens d'amaror, són aquells que miren enfora, al món actual, simbolitzat per *El crit* de Munch i el *Gos semienfonsat* de Goya: «Tot el dolor del món / tot el que som nosaltres». En el penúltim poema, el nen que plora de dolor, que podem entendre com el nen de Gaza o qualsevol innocent de qualsevol guerra.

Vincles és també un llibre de gratitud als mestres que l'han fet com és. Gramsci, Pavese i, per damunt de tots, Bertolt Brecht. Mestres que li van desvetllar la consciència

social que no l'ha abandonat mai. També Kafka, que cita en més d'un poema per declarar-ne la complicitat.

Des del punt de vista líric, a banda dels admirats poetes del romanticisme alemany, parla dels seus referents poètics més propers. Des d'Antonio Machado i Miguel Hernández, descoberts quan era molt jove i que encara sent a prop, fins a Salvador Espriu; Joan Vinyoli, de qui manleva el títol d'un poema per donar nom al recull, i Vicent Andrés Estellés, el mestre de l'amor. També Gabriel Ferrater, amic i admirat, amb qui compartia el trajecte en el tren cap a Barcelona. Sense oblidar els seus orígens en reivindicar-se hereu de la colla de Sabadell: «Espero / que els déus em conservin / irònics, la ironia». És la ironia que encara avui li fa mig aelucrar els ulls quan deixa anar aquell somriure trapella, tan seu.

Són poemes escrits amb tota honestedat que mostren el vessant més humà del poeta: amb els dubtes, les culpes i les inseguretats que sempre l'han acompanyat, i que no ha volgut amagar mai. Ara el poeta se sap vell i, també amb tota honestedat, s'ho recorda i ens ho recorda amb imatges subtils, ja sigui mirant «les branques retorçades / de la vella olivera» o en situar l'anècdota del poema en el moment que «El sol es pon».

Finalment, la mort, que el poeta no desitja però que tampoc no defuig, sobrevola discretament per damunt dels

versos. El Feliu parla de la seva proximitat, sí, però la força de les imatges tan plenes de vida que l'envolten la deixen sempre en un segon pla. La mort pot esperar, encara.

Vincles són poemes de recerca del sentit del present i de recuperació de moments passats del poeta. Uns poemes de reflexió sobre la paraula escrita. Són també poemes de gratitud a la vida viscuda, als mestres que l'han fet com és, a la gent que estima i ha estimat. Poemes plens d'amor i d'enamorament.

MARIA ENRICH

VINCLES

Som instruments d'alguna força
que ens té a les mans,
lliurant-nos l'un a l'altre,
guardant-nos l'un de l'altre.

JOAN VINYOLI

Vincles

I

Del bosc de vora el Neckar
al claustre on ara miro
les branques retorçades
de la vella olivera
hi ha mig segle de vida
presidit per l'absència.
El poeta em recorda
que la mort vindrà un dia
i que «tindrà els meus ulls».
Des d'aquesta certesa
em persegueix l'enigma
d'allò que pot restar
de l'amor que ha nodrit
actes, records i versos
viscuts enmig dels dubtes,
mentre contemplo el tronc
vigorós i el brancatge
de la vella olivera.

II

Maribel

Tinc gravada la imatge
de tu quan t'acostaves
al lloc on t'esperava
tan impacient com sempre
a la petita plaça
on les nostres trobades
anaven refermant
tot allò que ens unia
amb les llargues converses
que després perduraven
dintre meu i esborraven
temporalment l'angoixa
d'uns dies mal viscuts
entre gent que em negava
tota paraula amable,
perquè el temps que ens quedava
era breu i no sé
si, com jo, ho vivien,
ja que sense paraules
feien que m'aferrés
a la meva paraula

tant de temps cultivada,
i que amb tu em permetia
projectar-la amb afecte
i sempre amb el desig
de veure't apropar-te
sobre un mar que em semblava
pensat per esperar-te.

III

Al petit edifici
de color rosa, cada
dia m'acompanyava
Kafka amb els seus diaris.
Des de la soledat
que ara em tocava viure
anava traslladant
vivències que em servien
per compartir amb qui m'era
com un company els dies.
No m'era favorable
tot el que m'envoltava
pro em quedaven els somnis
i els seus i els meus diaris.